

Термінологічне забезпечення системності податкового регулювання як підстава досягнення балансу інтересів учасників податкових відносин в Україні

Олександр Сергійович Савві*

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
Харків, Україна

*e-mail: savvitobe@gmail.com

Анотація

Актуальність теми дослідження зумовлено тим, що чинне податкове та інші галузеві законодавства, що межують із податковим регулюванням, не можна визначити як системну, узгоджену конструкцію. Існують принципові розбіжності як між окремими законодавчими актами, так і між деякими законодавчими нормами всередині одного акта. Актуальності додає і той факт, що відповідний вплив на досягнення системності податкового законодавства має ще відбутися з урахуванням положень Закону України «Про нормотворчу діяльність». Мета статті полягає в аналізі термінологічних аспектів, що виражають зміст податкового регулювання, який здійснюється з огляду на системні критерії побудови податкового права. У ході дослідження застосовано методи наукового пізнання, які деталізують проблемний характер розгляду питань, а саме: системний (за рахунок якого досліджуються системність податкового права та системність податкового законодавства); порівняльний (здійснюється порівняльний аналіз динаміки розвитку та зміни законодавчих норм); прогностичний (за допомогою якого робляться висновки щодо перспектив зміни системи податкового законодавства). Досліджено порівняльний характер системності як податкового права, так і податкового законодавства. Податковий глосарій характеризується через можливості та наслідки сформулювати сталу конструкцію визначень, які безпосередньо забезпечують податкове регулювання. Аналіз порушених питань робиться через деталізацію низки аспектів на підставі оцінки норм Закону України «Про нормотворчу діяльність». Наведено класифікацію законів у контексті податкового регулювання. Системність законодавчого впливу базується на узгодженості відповідних приписів від конституційної норми до норми підзаконного акта. Наголошено на двох вихідних конституційних конструкціях (статті 67, 92 Конституції України), які в подальшому деталізуються у відповідних нормах податкового законодавства. На підставі проведеного дослідження зроблено висновки та надано рекомендації щодо того, що чітке врахування саме такого балансу норм сприяє усуненню прогалин та колізій у податковому регулюванні. Досягнення балансу інтересів учасників податкових відносин не може відбуватись у разі

системного ігнорування та порушення законотворчих процедур. Стаття 4 Податкового кодексу України закріплює одностайні вимоги щодо стабільності податкового законодавства, об'єктивної необхідності певного терміну запізнення між моментом прийняття законодавчої норми та набуттям нею чинності.

Ключові слова: система податкового права; система податкового законодавства; податкові терміни; Податковий кодекс України; ефективність податкового законодавства.

Terminological Support for the Systematicity of Tax Regulation as a Basis for Achieving a Balance of Interests of Participants in Tax Relations in Ukraine

Oleksandr S. Savvi*

Yaroslav Mudryi National Law University,
Kharkiv, Ukraine

*e-mail: savvitobe@gmail.com

Abstract

The relevance of the research topic is backed by the fact that the current tax legislation and other industry legislation bordering on tax regulation cannot be defined as a systemic, coordinated framework. There are fundamental differences both between certain legislative acts and between certain legislative norms within one act. The relevance is further forced by the fact that the respective influence on achieving systematic tax legislation is yet to be taken into account considering the provisions of the Law of Ukraine "On Policy-Making Activities". The purpose of the article is to analyze the terminological aspects that express the content of tax regulation, which is carried out in view of the systemic criteria for composition of tax law. The research applies methods of scientific knowledge that specify the problematic nature of the consideration of issues, namely the systematic method (through which the systematicity of tax law and the systematicity of tax legislation is investigated), comparative (through which a comparative analysis of the development dynamics and changes in legislative norms is carried out), prognostic (through which the conclusions regarding the prospects for changing the tax legislation system are made). The comparative nature of the system of both tax law and tax legislation is researched. The tax glossary is characterized through the possibilities and consequences of formulating a stable construction of definitions that expressly ensure tax regulation. The analysis of the raised issues is carried out through determining a number of aspects based on the assessment of the norms of the Law of Ukraine "On Policy-Making Activities". The classification of laws in the context of tax regulation is provided. The system of legislative impact is based on the consistency of the relevant rules from a constitutional norm to a norm of a bylaw. Emphasis is placed on two original constitutional constructs (Articles 67, 92 of the Constitution of Ukraine), which are further specified in the relevant tax legislation. On the basis of the conducted research, conclusions and recommendations were developed that a clear consideration of a particular balance of norms contributes to the elimination of

gaps and conflicts in tax regulation. Achieving a balance of interests of the participants in tax relations cannot occur in case of systematic ignoring and violation of policy-making procedures. Article 4 of the Tax Code of Ukraine establishes unanimous requirements regarding the stability of tax legislation, the objective necessity of a certain period of delay between the moment of adoption of a legislative norm and its entry into force.

Keywords: system of tax law; system of tax legislation; tax terms; Tax Code of Ukraine; efficiency of tax legislation.

Вступ

Термінологічна системність податкового регулювання передбачає узгодження, а в деяких випадках і взаємопроникнення трьох систем. По-перше, йдеться про системну конструкцію податкового права, якою закладаються вихідні фундаментальні засади спрямованості податкового регулювання, деталізація методів, якими це робиться. По-друге, вказана система податкового права відбивається і формалізується в системі податкового законодавства як сукупність законодавчих актів, завдяки яким безпосередньо регулюються відносини щодо справляння податків та зборів. По-третє, важливе значення в цій ситуації має і система термінів, глосарій, за яким податкові категорії та поняття набувають правової форми.

Вітчизняне законодавство як взаємопов'язана та упорядкована система нормативно-правових актів України і чинних міжнародних договорів структурується від актів вищої юридичної сили до актів нижчої юридичної сили і включає: 1) Конституцію України – Основний Закон; 2) закони; 3) підзаконні нормативно-правові акти [1, ст. 9]. Найвагомішим у сенсі досягнення ефективності впливу в цій системі є саме закон як нормативно-правовий акт, прийнятий Верховною Радою України та (або) на всеукраїнському референдумі в установленому Конституцією України та законом порядку, що регулює найбільш важливі суспільні відносини [1, ст. 10]. Певною новелою законодавчого регулювання є класифікація форм законів: а) кодекс України; б) закон України (первинний закон); в) закон України про внесення змін до кодексу, первинного закону (закон про внесення змін); г) закон України про надання згоди Верховною Радою України на обов'язковість або денонсацію міжнародного договору України (закон про міжнародний договір); ґ) закон України про затвердження (закон про затвердження); д) схвалення чи затвердження нормативно-правових актів інших органів у визначених Конституцією України випадках (закон про схвалення).

Принципово погіршує ефективність застосування законодавчих норм відсутність виваженості, узгодженості термінології, що лежить в основі формулювання законодавчих конструкцій. Звісно, ідеальним варіантом є наявність

єдиного, наскрізного глосарію, який набуває відповідних особливостей у режимі галузевого чи підгалузевого регулювання. Водночас на сьогодні низка непорозумінь, змістових колізій існує як на стику декількох законодавчих актів, так і всередині них.

Метою цього дослідження є висвітлення проблемних моментів щодо досягнення збалансованого стану сучасного правового регулювання податкових відносин. Досягнення мети дослідження передбачає вирішення таких завдань: визначення критеріїв побудови податкового законодавства, стану його системності; співвідношення системи податкового права і системи податкового законодавства; шляхи вдосконалення термінології в податковому регулюванні.

Матеріали та методи

Дослідження системності податкового регулювання має ґрунтуватися передусім на фундаментальній структурованості сукупності податково-правових норм і обґрунтовувати критерії побудови такої системи. При цьому слід зважати на кілька принципів обставин: по-перше, потрібно виокремити однорідну групу суспільних відносин, які пов'язані із справлянням податкового обов'язку; по-друге, принциповим є з'ясування методів, якими упорядковується поведінка суб'єктів податкових відносин; по-третє, системне бачення податкового регулювання зумовлює і чітке узгоджене співіснування матеріальних і процедурних норм, що дозволяє ставити питання про виокремлення самостійного інституту податкових процедур або податкового процесу; по-четверте, формування системності податкового права залежить від якісного стану законодавства.

При вивченні обраної проблеми використано загальнофілософські (порівняння, абстрагування, аналізу й синтезу, дедукції, індукції) і спеціально-наукові методи пізнання. Так, метод порівняння дав змогу встановити подібність і розбіжності між нормами законів, кодексу. Завдяки абстрагуванню було виокремлено й зафіксовано об'єкт дослідження. За допомогою аналізу предмет вивчення розбито на складові; синтез дав змогу поєднати в одне ціле отримані під час аналізу частини. Саме поєднання вказаних методів допомогло пізнати явище у цілому, на основі теоретичних суджень щодо причинно-наслідкових зв'язків, закономірностей виокремити важливі елементи або ланки, відсутність яких заважає досягненню вираженості, узгодженості термінології, що лежить в основі формулювання законодавчих конструкцій. Метод дедукції став у нагоді при спробі зробити висновки стосовно шляхів, засобів досягнення однаковості норм законодавчих актів. Завдяки методу індукції на підставі знання про частину (норму певного

акта) зроблено висновок про те, яка з них має бути зафіксована у законодавстві в цілому, тобто виникла можливість зробити припущення на основі узагальнення наявного нормативного матеріалу. Окремо наголошено, що основу законодавчого впливу на поведінку учасників податкових відносин становить Податковий кодекс України – один із двох кодифікованих законів, які регулюють обіг публічних фінансів. З огляду на це йому має надаватися перевага.

Вивчаючи системність податкового регулювання, не можна забувати про стратегічні тенденції щодо упорядкування дії чинних правових норм у цілому. Це знаходить вияв і в актах, що регулюють нормотворчу діяльність, системну побудову та співвідношення між актами, які узгоджують її як цілісну конструкцію. З огляду на це охарактеризовано співвідношення між складовими системи законодавства (кодексом, законами, підзаконними актами). Важливо при цьому враховувати, що засадничі положення в регулюванні будь-якого галузевого чи підгалузевого утворення мають все ж таки конституційні норми. Саме приписи статей 67 та 92 Конституції України формують те підґрунтя, на якому будується системний вплив податкового регулювання.

Формуючи системні підходи до регулювання податкових відносин, не можна ігнорувати і додержання законотворчих процедур. Наявність матеріального припису може залишатися лише гаслом без додержання відповідного процедурного засобу набуття чинності такою нормою. Саме тому податкові норми, прийняті з порушенням відповідних законотворчих процедур, відображають нефаховість і політизованість штучно декларованих податкових реформ.

Результати та обговорення

Конституційні засади системності податкового законодавства

Зрозуміло, що основу системності законодавчого регулювання забезпечення ефективності та раціональності законодавчого впливу становить Конституція України. Проте між конституційними та галузевими приписами (навіть загального характеру) мають бути законодавчі норми, що можуть гарантувати системність законодавчого впливу.

Цікавим прикладом щодо цього є Закон Республіки Казахстан «Про правові акти», перша редакція якого набула чинності 24 березня 1998 р. Тоді було закладено ґрунтовні системні підходи, які забезпечили ефективність законодавчого впливу. По-перше, законодавчо було визначено певний глосарій, основні поняття, які стосувалися цього (від визначення норми права, закону, кодексу до рівня нормативно-правового акта в ієрархії нормативно-правових

актів тощо). По-друге, сфера впливу цього законодавчого акта, яка передбачала розроблення, прийняття, реєстрацію тощо законодавчих та інших нормативно-правових актів, порядок змін та припинення дії. По-третє, принципово важливим було визначення системи нормативно-правових актів (основних та похідних) із чітким закріпленням ієрархічної побудови такої системи. По-четверте, визначення засобів подолання суперечностей, за наявності яких перевага надавалася нормам актів більш високого рівня, тоді як внутрішнє подолання суперечностей у самому нормативно-правовому акті відбувалося за часовим критерієм. По-п'яте, позитивним вбачається також чітке виокремлення найважливіших суспільних відносин, регулювання яких мало здійснюватися виключно кодексами. Показово, що до 17 різновидів таких відносин як окремі види входили бюджетні та податкові. Водночас наведені вище аспекти були врегульовані Главою 1 «Загальні положення» Закону, тоді як решта глав (з 2-ї по 7-му) зосереджена майже виключно на процедурних аспектах підготовки проєктів, експертизи, прийняття, опублікування нормативно-правових актів [2].

З огляду на наведене зауважимо, що доцільно врахувати помилки і прогалини, допущені законодавцями Казахстану. Вбачається, це дасть змогу уникнути їх при узгодженні вітчизняного законодавства.

Із середини 2023 р. в Україні відбулося системне впорядкування нормотворчої діяльності, яке, безумовно, посилить ефективність застосування законодавчих приписів. Ідеться про прийняття 24 серпня 2023 р. Закону України «Про правотворчу діяльність» [1]. Метою впорядкування правотворчої діяльності в Україні є підвищення ефективності чинного законодавства через посилення взаємодії між учасниками правотворчої діяльності у процесі підготовки нормативно-правових актів. Дія цього Закону [1] поширюється на суспільні відносини, що виникають у процесі: планування правотворчої діяльності; розроблення проєктів нормативно-правових актів; прийняття (видання) нормативно-правових актів; доведення нормативно-правових актів до відома населення; набрання чинності нормативно-правовими актами; ведення обліку нормативно-правових актів; дії нормативно-правових актів, усунення прогалин, подолання колізій у нормативно-правових актах; здійснення контролю за реалізацією нормативно-правових актів (ст. 1).

Певні особливості дії законодавчих норм цього типу пов'язуються з умовами воєнного стану, активними процесами цифровізації, вимог регулювання обігу віртуальних активів [3]. Під час дії в Україні або в окремих її місцевостях воєнного або надзвичайного стану, правового режиму зони надзвичайної екологічної ситуації та якщо відсутня об'єктивна можливість виконання вимог

Закону в повному обсязі, суб'єкти правотворчої діяльності можуть приймати (видавати) нормативно-правові акти без дотримання вимог. Показово, що нормативно-правовий акт, прийнятий (виданий) під час дії воєнного або надзвичайного стану, запровадження правового режиму зони надзвичайної екологічної ситуації без дотримання вимог Закону приймається (видається) на обмежений, визначений у такому акті, строк (термін). Це, безумовно, впливає на правовий статус учасників відносин. При цьому потрібно зважати на те, що умови війни принципово впливають як на правовий стан суб'єктів, так і на забезпечення правовими засобами їх стану [4].

Класифікація законів

Принципове значення має розмежування кодексу та первинного закону. Йдеться про однопорядкові конструкції, бо кодекс традиційно визначається як кодифікований закон. Так само в ст. 11 Закону України «Про правотворчу діяльність» [1] кодекс визначається як закон, який створений шляхом систематизації норм права, містить загальні засади, на підставі яких комплексно регулює однорідну сферу суспільних відносин, забезпечуючи стабільність правового регулювання. Водночас первинний закон – це закон, що системно регулює окрему сферу суспільних відносин, приймається Верховною Радою України у разі: а) виникнення нової сфери суспільних відносин; б) суттєвої зміни суспільних відносин, врегульованих законом; в) необхідності за результатами здійснення правового моніторингу; г) упорядкування або систематизації інших первинних законів (ст. 12). Отже, розмежування між двома різновидами законів (кодексом та первинним законом) робиться на підставі того, що кодекс регулює однорідну сферу суспільних відносин, гарантуючи стабільність правового регулювання, тоді як вплив первинного закону орієнтований на регулювання окремої сфери суспільних відносин у вичерпному переліку випадків.

Дійсно, засадничий характер мають дві конституційні норми: а) щодо закріплення податкового обов'язку (ст. 67); б) щодо засад побудови податкового законодавства (ст. 92) [5]. На перший погляд, абсолютно послідовним мало б бути відбиття цих конституційних принципів у відповідних статтях розд. I Податкового кодексу України. На жаль, цього не відбулося. Наприклад, ст. 67 Конституції України як складники податкового обов'язку виокремлює сплату податків і зборів та звітність щодо цього. Водночас цілісна конструкція податкового обов'язку включає три складові елементи: облік, сплата та звітність [5, ст. 36]. Саме ці три складники і деталізуються потім у відповідних розділах Податкового кодексу України, які регулюють виконання податкового обов'язку по конкретних податках чи зборах.

Законотворчі процедури

Досягнення ефективності застосування законів при ігноруванні вимоги додержання законотворчих процедур є примарною ідеєю. Не може з'явитися ефективна норма закону у разі ігнорування або порушення законотворчої процедури. Цей аспект є принципово важливим саме для податкового регулювання. Стаття 4 Податкового кодексу України [6] визначає основні засади податкового законодавства України як сукупність принципів, додержання яких може гарантувати раціональність та ефективність законодавчого регулювання податкових відносин. Щодо цього є об'єктивно необхідним додержання принципу стабільності, який гарантує певний термін запізнення при регулюванні оподаткування між моментом прийняття законодавчого припису до моменту набрання ним чинності. Достатньо лише згадати той факт, що Податковий кодекс України було прийнято 2 грудня 2010 р., а чинності він набув з 1 січня 2011 р.

Вимога певного відтермінування, запізнення набуття чинності законодавчою нормою гарантує уникнення можливості миттєвої зміни правил оподаткування, коли зобов'язана особа може бути не готовою до кардинальної трансформації податкових вимог щодо виконання нею податкового обов'язку. Такий термін запізнення гарантує можливість прийняти рішення щодо доцільності реформування свого статусу (наприклад, перейти зі сплати єдиного податку на загальний режим оподаткування). Водночас порушення цього принципу, на жаль, є системним, що не може не впливати на ефективність реалізації податкового законодавства.

Ще одним прикладом фіксації нефахових податкових конструкцій є введення військового збору. Вичерпний перелік податків та зборів, щодо яких виникає імперативний обов'язок з обліку, сплати та звітності, закріплено у статтях 9, 10 Податкового кодексу України [6]. При запровадженні військового збору жодних змін у цих статтях не відбулося. Тобто військового збору немає у вичерпному переліку податків та зборів, щодо яких у платників виникає податковий обов'язок. Більш того, нефахове закріплення конструкції військового збору в Прикінцевих положеннях Податкового кодексу України фактично унеможлиблює його сплату. Йдеться про те, що серед елементів механізму військового збору визначено лише три: платник, об'єкт і ставка. Водночас відповідно до ст. 29 Податкового кодексу України обчислення суми податку здійснюється шляхом множення бази оподаткування на ставку. За відсутності визначення бази оподаткування обрахувати військовий збір неможливо. Таке поверхове визначення елементів механізму військового збору суперечить ст. 7 Податкового кодексу України, де

визначено вичерпний перелік обов'язкових елементів податкового механізму, які при закріпленні військового збору проігноровані.

Зрозуміло, що податково-правове регулювання здійснюється переважно за рахунок використання норм Податкового кодексу України. Але це не виключає правові наслідки регулювання податкових відносин і на стику з іншими законодавчими актами. Так, визначаючи податки одним із головних джерел формування доходів бюджетів, у Бюджетному кодексі України [7] застосовується конструкція «податкові находження» (ст. 9). Але це принципово не збігається з Податковим кодексом України, який, власне, і регулює справляння податків та зборів. З'ясування ж співвідношення податків та зборів і податкових надходжень призводить саме до виникнення колізій не лише на стадії розуміння змісту відповідної законодавчої норми, а й безпосередньо під час нормозастосування, вирішення спорів, пов'язаних із з'ясуванням моменту виконання податкового обов'язку.

Сумні наслідки в оцінці ефективності застосування законів пов'язані з ігноруванням та порушенням елементарних засад правового регулювання. Посилання на можливість «ретроспективного оподаткування» є наданням зворотної сили законодавчій нормі, що принципово неприпустиме. Як приклад можемо послатися на принципове підвищення ставки оподаткування прибутку банків [8]. Традиційно, при оподаткуванні прибутку юридичних осіб застосовується ставка 18 % [6, ст. 151]. Показово, що з 2022 р. скорочення прибутку банків не відбулось, що і спонукало внести принципові зміни в податкове навантаження цього різновиду юридичних осіб. Так, за 2023 р. прибутки банківського сектору збільшилися у 15 разів і досягли показника 110 млрд грн. Цікаво, що при обговоренні цих законодавчих змін у першому читанні зупинилися на подвійному збільшенні ставки податку до 36 %, але в остаточній редакції (після другого читання) з'явилася ставка 50 %, за допомогою якої була сформована мета зібрати додатково 0,3 % ВВП. Підвищення ставки до 50 % з 1 січня 2023 р. мало залучити до бюджету додатково 24–25 млрд грн. Перехід з 1 січня 2024 р. на ставку 25 % забезпечить надходження 6–7 млрд грн.

На перший погляд, із розумінням можна ставитися до бажання збільшити фінансові можливості держави в протистоянні з росією, шляхом збільшення податкового навантаження. Але сумним та неприпустимим є порушення елементарних засад правового упорядкування відносин у формі ретро-спективності оподаткування, надання зворотної дії норми. Так, припис, що приймається наприкінці року, набуває чинності з 1 січня наступного року. Важливо при цьому зважати на кілька аспектів. По-перше, ігнорування недо-

пущення зворотної дії норми. По-друге, порушення принципу стабільності оподаткування [6, ст. 4]. По-третє, хибна орієнтація на дуже обмежений термін часу (1 рік) для висновку щодо отримання надприбутків і формування на підставі цього підвищеної ставки для їх оподаткування. По-четверте, короткочасні позитивні зрушення (за рахунок збільшення надходжень до бюджету через підвищення ставки) зрештою будуть знівельовані через згортання інвестицій у банківський сектор та виведення коштів іноземних інвесторів.

Глосарій податкового регулювання

Визначення понять (глосарій) є важливим при забезпеченні ефективності податкових законів. Прикладом найбільш виваженої раціональної редакції понятійно-категоріального апарату на рівні закону є ст. 2 Бюджетного кодексу України [7]. Не зупиняючись на аналізі змісту цієї статті, хотілося б підкреслити, що всі терміни, які містяться в цій статті, є виключно бюджетно-правовими за природою і не дублюються, не конкурують з іншими законодавчими актами. На відміну від цього ст. 14 Податкового кодексу України [6] є однією з найбільш проблемних, мабуть, не лише в податковому регулюванні, а й у системі законодавства в цілому. Річ у тім, що попередньо до неї мали увійти поняття, що вживаються в двох або більше розділах Податкового кодексу України і мають податкову природу. За підсумками роботи над проектом Податкового кодексу України до цієї статті було включено 268 термінів, які можна було розділити на декілька видів: а) терміни, які не є податковими за природою і які запозичені з інших законодавств без будь-яких змін (наприклад, «відокремлені підрозділи», «цільове призначення земельної ділянки», «фрахт», «своп», «опціон», «бартерна (товарообмінна) операція» і т. ін.); б) терміни, що мають податковий характер («податок», «плата за землю», «марка акцизного податку», «податкове зобов'язання» і т. ін.); в) похідні терміни незначного характеру («хронометраж», «пиво» і т. ін.).

Податкове регулювання містить деякі поняття, які складно та неможливо не лише застосовувати, а й зрозуміти. Так, регулюючи засади відповідальності за порушення податкового законодавства, ст. 113 Податкового кодексу України має назву «Штрафні (фінансові) санкції (штрафи)» [6]. Наслідками порушення податкового законодавства до правопорушника є застосування штрафу. Саме він і є санкцією. Тому назва цієї статті більш чітко відображала б її зміст із назвою «Штраф» або «Фінансова санкція». Складно зрозуміти і зміст ст. 111 Податкового кодексу України, яка регулює види відповідальності за порушення законів з питань оподаткування (п. 111.1).

Йдеться про застосування фінансової, адміністративної та кримінальної відповідальності [6]. По-перше, навряд чи доцільно наголошувати на застосуванні при цьому кримінальної та адміністративної відповідальності, бо щодо них існують відповідні галузеві режими. По-друге, точнішим при цьому було б використання конструкції податкової відповідальності замість фінансової. Застосування конструкції фінансової відповідальності передбачає охоплення відповідальності у всіх складових фінансово-правового регулювання (бюджетне, валютне, публічно-боргове тощо). Проте Податковий кодекс України не регулює всю сукупність схожих відносин, а зосереджується лише на впорядкуванні несприятливих наслідків для порушників податкових законодавчих норм.

Висновки

На підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки.

В основі побудови системи податкового законодавства має полягати ієрархічний критерій у розташуванні та узгодженні податково-законодавчих актів, що містить відповідні конституційні приписи; узгодження системи податкового права із системою податкового законодавства має відбуватися із врахуванням можливостей комплексності щодо законодавчих актів та єдності методу регулювання щодо побудови системи податкового права; принципової необхідності вимагає узгодження термінологічних конструкцій у податковому регулюванні.

Реалізація системності законодавчого регулювання має гарантувати чітку ієрархію та узгодженість відповідних приписів згори до низу «конституційна норма» – «загальна норма закону» – «спеціальна норма закону» – «норма підзаконного акта». Це узагальнена орієнтована конструкція, яка не виключає і інших співвідношень. Наприклад, співвідношення норм законодавчих актів одного рівня (законів, які регулюють однотипні відносини з різних боків: відносини щодо справляння податків та зборів на межі регулювання Бюджетним кодексом України та Податковим кодексом України). Повертаючись до умовної системної ієрархії, яка була наведена вище, хотілося б констатувати, що, на жаль, такої виваженої, збалансованої узгодженості в контексті регулювання податкових відносин на сьогодні не існує.

Системність законодавчого регулювання має виключати суперечності, колізії в галузевих засобах законодавчого впливу. Саме тому принципове значення має таке реформування податкового законодавства, яке виключило б суперечності як між однорівневими законодавчими актами (кодифікованими законами, що регулюють фінансові відносини), так і актами, що регулюють виконання податкового обов'язку на різних рівнях системи податко-

вого законодавства. Враховуючи колізійність у податковому регулюванні, потрібно також чітко розмежовувати колізії, які виникають на стику актів податкового законодавства та колізії між нормами актів, що безпосередньо регулюють податкові відносини, та актів, які торкаються їх в аспекті спорідненого, але іншого предметного регулювання (наприклад, бюджетно-правове регулювання).

Список використаних джерел

- [1] Про правотворчу діяльність : Закон України від 24.08.2023 р. № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення: 07.01.2024).
- [2] Про правові акти : Закон Республіки Казахстан від 06.04.2016 р. № 480-V ЗРК. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37312788&show_di=1 (дата звернення: 07.01.2024).
- [3] Kucheryavenko M. P., Dmytryk O. O., Golovashevych, O. O. Cryptocurrencies: development, features and classification. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2019. Vol. 3, No. 30. P. 371–374. <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v3i30>.
- [4] Dmytryk O., Krynytskyi I., Kucheryavenko M. Financial and Legal Support of Military Rehabilitation. The Experience of Ukraine. *Acta Balneologica*. 2021. No. 3. P. 234–237. <https://doi.org/10.36740/abal202103119>.
- [5] Конституція України : офіц. текст від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 25.11.2023).
- [6] Податковий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, 15–16, 17, ст. 112). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 07.01.2024).
- [7] Бюджетний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50-51, ст. 572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 07.01.2024).
- [8] Про внесення зміни до підрозділу 4 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування банків : Закон України від 21.11.2023 р. № 3474-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3474-20#Text> (дата звернення: 07.01.2024).

References

- [1] Law of Ukraine No. 3354-IX "On Policy-Making Activities". (August 24, 2023). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>.
- [2] Law of the Republic of Kazakhstan No. 480-V "About legal acts". (April 6, 2016). Retrieved from https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37312788&show_di=1.
- [3] Kucheryavenko, M.P., Dmytryk, O.O., & Golovashevych, O.O. (2019). Cryptocurrencies: Development, Features and Classification. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(30), 371-374. <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v3i30>.
- [4] Dmytryk, O., Krynytskyi, I., & Kucheryavenko, M. (2021). Financial and Legal Support of Military Rehabilitation. The Experience of Ukraine. *Acta Balneologica*, 3, 234-237. <https://doi.org/10.36740/abal202103119>.
- [5] Constitution of Ukraine. (June 28, 1996). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

- [6] Tax Code of Ukraine. (2011). *Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 13-14, 15-16, 17, art. 112. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
- [7] Budget Code of Ukraine. (2010). *Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 50-51, art. 572. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
- [8] Law of Ukraine No. 3474-IX "On the amendment of Subsection 4 of Chapter XX "Transitional Provisions" of the Tax Code of Ukraine regarding the specifics of taxation of banks". (November 21, 2023). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3474-20#Text>.

Олександр Сергійович Савві

аспірант кафедри податкового права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

61024, вул. Григорія Сковороди, 77, Харків, Україна

e-mail: savvitobe@gmail.com

ORCID 0009-0008-9156-8908

Oleksandr S. Savvi

Postgraduate Student of the Department of Tax Law

Yaroslav Mudryi National Law University

61024, 77 Hryhoriia Skovorody Str., Kharkiv, Ukraine

e-mail : savvitobe@gmail.com

ORCID 0009-0008-9156-8908

Рекомендоване цитування: Савві О. С. Термінологічне забезпечення системності податкового регулювання як підстава досягнення балансу інтересів учасників податкових відносин в Україні. *Проблеми законності*. 2024. Вип. 164. С. 160–172. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.164.297655>.

Suggested Citation: Savvi, O.S. (2024). Terminological Support for the Systematicity of Tax Regulation as a Basis for Achieving a Balance of Interests of Participants in Tax Relations in Ukraine. *Problems of Legality*, 164, 160-172. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.164.297655>.

Статтю подано / Submitted: 31.01.2024

Доопрацьовано / Revised: 19.02.2024

Схвалено до друку / Accepted: 28.03.2024

Опубліковано / Published: 29.03.2024